

KÁLVINISTA VILÁG.

REFORMÁTUS EGYHÁZTÁRSADALMI FOLYÓIRAT.

I. Ferdinánd király halálára.

Julius kalászerlelő, arany napsugaras hava mélyseges gyászt és szomorúságot hozott az országra: meghalt Románia királya. A tetemét őrző koporsó felett bezárultak már a curtea de arghesi kolostor kriptájának vasajtói, az idők kereke megállíthatatlanul forog tovább, események torlódnak egymás nyomába, a világ élete egy percig sem áll hanem a jó és bölcs király emléke megmarad a napok változásainak dacára is, mert megőrzi a nép szíve és felírja az ország könyvébe a történelem. I. Ferdinánd király a román nemzet válságos időiben uralkodott, látta népe baját, látta népe örömét. Mindig volt könny, amit le kellett törölnie, amikor alattvalóit a szenvedés próbálta, — sőt amikor a siker és dicsőség korszaka jött el, akkor is úgy intézte a Gondviselés, hogy alattvalói egy részét éppen fájó sebeik révén ajánlja az igazságos király jóindulatába. És az uralkodó szíve sohasem maradt bezárva a feléje fordulók előtt. Egész országa jóléte mellett az egyesek érdekeinek és jogainak védelme is állandóan a szeme előtt lebegett: embernek nemesen érző ember, királynak nagy király volt. Uralkodói kötelességeit s a velük járó terheket királyi méltósággal hordozta: atya, vezére, barátja és útmutatója volt népének. Az ország imádkozó szeretete állít minden ércnél és kőnél maradandóbb emléket sírja felett.

Egyházkerületünk lelki megújulása.

(Részlet dr. Makkai Sándor püspök közgyűlési jelentéséből.)

Belmisszió.

Egyházunk új helyzetében évről-évre világosabbá vált s lassanként egész életünk homlokterébe került az egyháznak tagjaiban való lelki megújulásának döntő kérdése. Lelki munkák, Istennek hála, különösen az utóbbi két évtizedben egyre növekvő mértékben folytak ugyan egyházkerületünkben, de az idők forgása végre megtanított arra, hogy *magának* az egyháznak kell, mint a maga legfontosabb feladatára, hívei lelki építésére és gondozására úgy berendezkednie, hogy a magánbuzgalom és kezdeményezés egyesítésével és a maga munkájába való beolvasztásával önmagát átalakítsa *a munka és tevékeny szeretet* élő egyházává.

Az első nagyjelentőségű, intézményes lépés errenézve az 1923. évi egyházkerületi közgyűlés által tétetett, amely megalkotta az egyházkerületi *belmissziói munka* szervezeti szabályzatát s megválasztotta az egyhker. belmissziói nagy- és intézőbizottságokat, egyúttal a szabályzatban gondoskodván a belmissziói munkának egyházmegyékben és egyházközségekben, valamint intézetekben való megszervezéséről és vezetéséről. Kétségtelen, hogy a belmissziói munka olyan koncepciója, mely ezt a munkát *magának* az egyháznak legfontosabb teendőjeként tekinti s lényegében *gyülekezeti munkának* fogja föl, melynek célja „személyes és intézményes eszközökkel odahatni, hogy egyházunk mindenik tagjában az öntudatos keresztyén jellem kialakuljon, a gyülekezeti közösség érzése, s az egyházért való munka és felelősség gondolata megszilárdítassék“, a kivitelben ma még nagy nehézségbe ütközik, mert míg egyfelől a tevékenység személyes, önkénytes, szabad, odaadó evangéliumi jellege, mint minden lelki munka alapföltétele, épségben kell hogy maradjon, másfelől épen a személyes energiák szervezése, egységes irányítása és az egyház egyetemes életérdekeibe való beleiktatása az a feladat, mely nélkül a cél el nem érhető. Egyházkerületünk, a jelzett szabályzatban, ezt a kettős feladatot úgy öhajtotta megoldani, hogy a belmissziói bizottságot az önkénytes munkák támogatására és irányítására, új munkaágak bevezetésére s az egész tevékenység egységes vezetésére a *legfelsőbbfokon, önálló* hatáskörrel állította be és ruházta föl, hogy így a bizottságot is, a munkát is kiemelve az egyházi adminisztráció gépezetéből s biztosítsa számára azt a szabadságot, a mely a lelki munka vezetésére szükséges. Viszont a bizottságba beállította a maga hivatalos életének vezetőit is és gondoskodott róla, hogy általános érvényű rendelkezések szükségese esetén az Igazgatótanács a bizottság támogatására lehessen és a munka anyagi szükségzeit elláthassa, időnként jelentések

útján tájékoztatva lévén a munka állása és szükségei felől. Ez alapon indult meg kerületünkben a belmissziói munka egységes szervezése és irányítása, melynek élén a ker. bizottság előadója dr. Imre Lajos aa végezte és végzi a munka oroszánrészt.

A bizottság megalakulása és munkábaállása után már egy év múlva, amint az a fentebbiek szerint természetes és előrelátható is volt, jelentkeztek is bizonyos nehézségek a szabad és személyes munkáknak fegyelmezett egységbe való tömörítése és elkerülhetetlen adminisztrációja körül. Ha azt nem akartuk, hogy a ker. közgyűlés által önálló hatáskörrel fölruházott intézőbizottság törekvései az egyházi szervezetben hatástalanul maradjanak, föltétlenül gondoskodnunk kellett arról, hogy a bizottság tervei, intézkedései az egyház hivatalosai részére sankciót kapjanak a főhatósági intézkedés által. Így, már az egyh. ker. belmissziói előadó 1924. évi jelentése kapcsán intézkednie kellett Ig-tanácsunknak az egyh. megyei belmissziói előadók megválasztása felől s utasítania kellett az egyházi hatóságokat a bizottság munkájának támogatására és intézkedései végrehajtására. Emellett föltétlenül szükségessé vált egy hivatalos kapcsolat létesítése az intézőbizottság és az Igazgatótanács között, hogy a bizottság főhatósági intézkedést igénylő fölterjesztései és évi jelentései, valamint a munka anyagi szükségletei felől az Igazgatótanács saját közege útján tájékozódhassék s a rendkívül fontos munkának állandó referense legyen az Igazgatótanácsban is. Mivel ezt a szerepet az ehker. belmissziói előadó a kerülettől nyert mandátumával összeférhetetlennek tartotta, hosszas fontolgatás után az Ig-tanács végre 1926 őszén megszervezte IV. ügyosztályát, melynek előadója a belmissziói ügyek igazgatótanácsai referense lett, míg az ehker. belmissziói előadó, az intézőbizottság javaslatára, az igazgatótanácsnak tanácskozó tagjául hivatott be. Így reméltük megóvni e munka keltős nagy érdekét: autonóm szabadságát és hivatalos támogatását. Hogy ez utóbbira mennyire szükség van, azt magának a ker. belmissziói előadónak jelentései igazolják.

Az Igazgatótanácsnak a belmissziói munka támogatását célzó intézkedéseiből meg kell még említenem, hogy hozzájárult Pilder Máriának 1924 szept. 1-től a kerületben folyó női belmissziói munkák beindítása és felügyelete céljából belm. utazó titkárrá való kinevezéséhez, valamint Nagy Ottó s. lelkésznek az 1926—27. tanévre a középiskolai fiúifjúság körében végzendő munkákra utazótitkárrá való kinevezéséhez. Ezenkívül évről-évre gondoskodott a belmissziói költségvetés fedezéséről.

Amint a belmissziói munka szervezett folytatása megindult, szüksége mutatkozott a *belmissziói munkások képzése, képesítése és alkalmazása* kérdés rendezésének is. Az intézőbizottság erre vonatkozólag elkészített szabályzatát az Igazgatótanács 1926 szept. 19-iki ülésében hagyta jóvá s a Ref. Szemle szept. 24-iki számában kihirdetve, életbeléltette. Azóta ennek alapján

történik a belm. munkások képzése, képesítése és alkalmazása.

Magára a belmissziói munkára vonatkozólag, részben a belm. előadó jelentései, részben saját tapasztalataim alapján jelenthetem, hogy a *vasárnapi iskolai* munka évről-évre fokozódó haladást mutat. Egyházkerületünk a vas. isk. tanítók számára kiadta vezérfonalul Frankhauser Vasárnapi Iskolai Tanítósok c. művének három kötetét, a másik hármat pedig most rendezti sajtó alá, ezzel teljes lesz a mű, mely kiváló segítségére lesz a vezetőknek. Ezenkívül az Út c. folyóirat cikkeivel és állandó vas. isk. mellékletével segíti és irányítja ezt a nagy reménnyel kecsegtető munkát. Legutóbb 145 vas. iskola van nyilvántartva kerületünkben, legtöbbször 28 a marosi egyházmegyében. A résztvevő gyermekek számát 5000-re lehet tenni. 62 vas. isk. tanító 26 iskolában világi munkás, akik tanfolyamokon nyerték kiképzésüket, ezeken kívül néhány kollegiumban felsőbb osztályos diákok, a kolozsváriban pedig teológusok vezetik a munkát. A többi vas. iskolát lelkészek és tanítók vezetik. A vasárnapi iskolák 6600 leit adtak össze a munka céljaira. Vas. Iskoláink képviselve vannak a Vas. Isk. Szövetségben s ezen át a V. I. Világszövetségben is, melynek lelki és anyagi áldásait élvezték már eddig is.

A *fiu-ifjúság* körében 8 középiskolai, 3 falusi és 3 inasbibliakör működik, 5 más falusi egyesület pedig nem bibliaköri szervezettel. A bibliaköri munkában összesen 647 fiú vesz részt, közülük mintegy 120 az állandóan dolgozó tag. A munka mélyítésében és a fiúifjúság testvéri közösségének kiépítésében nagy szolgálatot tettek a belm. előadó által vezetett téli és nyári *diák-konferenciák* (Kolozsvár, Nagyvárad, Marosvécs, Magyaró, Sáromberke), melyeknek áldott hatásaiban egyházunk jobb jövőjének csirái rejlenek. Az iparos- és kereskedőtanoncok vallástanítását Kolozsvárt a teológusok és s. lelkészek végzik, az áll. hatóságok elismerésreméltó támogatása mellett.

Az ifjúsági munka vezérkönyve gyanánt kiadtuk dr. Imre Lajosnak „A vezető könyve” c. művét, melyben teljesen ki van dolgozva a munka azon típusa, mely a mi viszonyaink között egyedül megfelelő és lehetséges.

Itt említem meg azt a munkát, mely főleg teológus ifjúságunk körében és által folyik. Az 1927 januárjában tartott teológuskonferencia nagyban segítette ifjainkat hivatásuk és jövőjük munkájuk öntudatának elmélyítésében, az Ifj. Ker. Egyesület pedig a bibliakörökkel való kapcsolat fenntartásában, egyetlen ifj. lapunk, az Ifjú Erdély kiadásával, a teológián bibliakörök fenntartásával, az egyetemi hallgatók közt sikeresen megindított munkájával, a szénior-osztály megszervezésével, a vakok közt végzett nevelő- és tanítómunkával, a kolozsvári egyházközségnek vall. estélyek tartása általi támogatásával ma a legaktívabb tagozata a belm. munkának.

A *presbiterek* öntudatos református hitre és tevékeny egy-

házi munkára való nevelése a presbiteri konferenciákon folyik. Nehány évvel ezelőtt adta ki Az Út iratterjesztése „A ref. presbiter kiskatéja” c. füzetet, mely közel tízezer példányban fogyott el és nagy mértékben segítette elő a presbiterok lelki ébredését és felelősségérzésének megszilárdulását. A presbiteri konferenciák eleinte nagy számban és nagy buzgalommal tartottak, utóbb ellanyhalás mutatkozik ezen a téren, minek nyilvánvaló oka az, hogy a konferenciák nyomán nem indult gyakorlati munka a gyülekezetekben.

A *lelkészek és tanítók* pásztorációját az egyházmegyénként, vidékenként és végre az egész kerületre kiterjedőleg tartott lelkészi és tanítói konferenciák végezték, áldott hatásokkal. Ki kell emelnem közülük az 1925 szeptemberében tartott *marosvásárhelyi* belmissziói kurzust, lelkészi konferenciát és ref. nagygyűlést s az 1926 szeptemberében tartott *nagyenyedi református nagyhetet*, melyek nemcsak a legkiválóbb előadók munkája s a résztvevő lelkészek és tanítók nagy száma és élénk közreműködése által nyertek fontosságot, hanem, főleg az utóbbi azáltal is, hogy a vendéglátó egyház és vidéke reformátusainak ezreit mozdította meg, ébresztette öntudatra és építette lelki kincsekben. Ezek az első próbálkozások, a kezdet nehézségei és szükségképeni gyarlóságai mellett is kétségtelenné tették, hogy egyházkerületünk gócpontjaiban évenként megrendezendő ilyen nagy református találkozások, melyeken lelkészi, tanári és világi munkásaink legkiválóbbjai nyilatkoznak meg és szolgálnak, a legáldottabb módok és alkalmak arra, hogy anyaszentegyházunk valóban az önludatos református egyháztagok élő hit- és szeretetközösségévé alakuljon át s így képessé váljék önmagát megtartani és jövőjét biztosítani minden körülmények között. Isten segítségével azért évről-évre, remélem, mind megfelelőbb módon és mind fokozódóbb áldásokkal igyekezni fogok a református nagyhét megtartására. A felsorolt belmissziói munkák irányításában, vezetésében látogatásaival, levelezéseivel, folytonos támogatásával és személyes részvételével dr. Imre Lajos belm. előadó olyan munkát végzett, melyért őt egész egyházkerületünk hálás köszönete és elismerése illeti meg.

A női belm. munkát Pilder Mária utazótitkár vezette s ez a munka szintén többágú volt. A *papnék* között eddig 3 egyházmegyében (sepsi, orbai, marosi) folyt rendszeres munka személyes keresztyén életük elmélyítése és gyülekezeti hivatásuk öntudatosítása terén. A marosi egyházmegyében a *tanítónőkkel* is volt külön konferencia. A *leánydiákszövetségi* munka Kolozsvár, Brassó, Enyed, Marosvásárhely központokban igen áldott eredményekkel folyik. Tagjai már mind önálló munkásai a belmisszióknak, mint vas. isk. és bibliaköri vezetők.

A *leánybiblikörök* száma 21, ezek egy közös református női ideál érdekében szövetséget alkotnak, munkájuk a testi, értelmi, lelki és gyakorlati keresztyén női önnevelés négyes irányában folyik.

Az utazó litkár 1924-től kezdve 28 konferenciát, 4 leánydiákszöv. konferenciát, 4 leánynapot tartott, 45 ízben látogatott iskolákat és 51 gyülekezetben tartott evangélizáló órát nők számára. Az Úr kegyelme hozza meg a hű munka gazdag aratását!

A kolozsvári gyülekezetben már két évvel felmerült egy református nőszövetség megalkotásának gondolata. Erre való előkészületül az aktív szeretetmunkában résztvenni óhajtó nők bibliakörbe tömörültek, melyet a teol. tanárok vezettek. Ez év tavaszán aztán megalkotta egy előkészítőbizottság a kolozsvári református nőszövetség ügyrendjét, melyet az Ig.-tanács is jóvá hagyott s ez alapon most folynak a szövetség szervezési munkálatai. Közben több, már régebben működő vidéki női egyesületünk fejezte ki azt az óhaját, hogy létesíttessék egy az egész egyházkerületre kiterjedő református nőszövetség, egyházközségi, megyei és kerületi tagozatokkal, melynek az eddig már létező egyesületek is egyházközségi tagozatai lennének s amely szövetség irányítaná, egyesítené, fölfokozná és meg is védené az eddig szétszórt munkát és tagokat. Kétségtelen, hogy ennek ideje elérkezett. Kell, hogy egész egyházkerületünkben tömörüljenek azok az öntudatos református nők, akik aktív munkát akarnak végezni egyházunkért. Ennek a nagy érdeknek megvalósítására legmegfelelőbb módnak mutatkozik az egyházi törvény revíziója alkalmából a nőszövetség intézményes beiktatása a zsinati törvénybe. Azt hiszem, ennek közelebről elérkezik az alkalma a zsinat összehívásával. Addig is örömmel jelenthetem, hogy Kultuszminiszter úr a szövetség működésének biztosítását — egységes alapszabály alapján minden gyülekezetben — megígérte.

Már püspöki székfoglalóm alkalmával bátor voltam jelezni, hogy mennyire fontosnak tartom egy olyan központi iratterjesztés létesítését, mely az egyház minden fokozatu munkásának és hiveinek szellemi és lelki szükségleteit kielégítheti. Örömmel jelentem, hogy egy ilyen központi iratterjesztés megszervezése már megtörtént. Igazgatótanácsunk, előterjesztésemre, a múlt év aug. havában mondotta ki annak létesítését. Megszervezését és beindítását, valamint vezetését dr. Darkó Ákos előadó aa-val végeztük. Az egyházkerület e célra szolgáló anyagi erejét, eddigi egyes kiadványainak kezelését egyesítve s átvéve Az Út iratterjesztésének egész raktárát, 1926 szept. havában megindítottuk az iratterjesztés nagyjelentőségű munkáját. Természetesen az eltelt tíz hónap a kezdet nehézségei szerint bírálandó el, s nem szabad elfelejteni, hogy legnagyobbbrészt a raktár létesítésével vállalt terhek kifizetése képezte első feladatunkat, azért nagyobb program megvalósításába és újabb kiadványok kibocsátásába még nem kezdhetünk. Az eredmény így is nagyon biztató és örvendetes. F. évi június 1-i zárlatunk szerint a fennállott 423635 L teherrel szemben iratterjesztésünk

3,269,805 L. értéket képviselt. Tíz hónap alatt 27,827 darab könyvet és füzetet terjesztettünk, közte 2135 drb. bibliát és 7409 drb. énekeskönyvet. Kiadtuk Molnár Albert beszédeinek II. kiadását, a Nagyenyedi ref. nagyhét emlékkönyvét, Imre Lajos: A vezető könyve c. művét és a konfirmációi kátét. A Vas. Isk. Tanítások második, hármas köteté most van sajtó alatt. Ezenkívül képeket, nyomtatványokat is adtunk ki. Mihelyt teljes aktivitásunkat megnyerhetjük, új kiadványsorozatokat fogunk indítani, legfőképpen a nép számára, s főleg a református hittudat ápolása és megerősítése érdekében. Szabadjon e helyről is kérnem összes lelkésztestvéreimet és mindenkit, akinek egyházunk drága, hogy ezt a nagyjelentőségű és szép biztatással induló munkánkat minden erejével támogassa. Célunk az, amit szerény lehetőségek közt már meg is kezdtünk, hogy nagyon olcsó sőt ingyenes iratterjesztéssel is segítségére siel-hessünk testvéreinknek, ott ahol a szegénység is növeli a veszélyt, mely hitüket, esetleg nyelvüket is fenyegeti.

Nem szabad elhallgatnom, hogy a belmissziói munka mezején a sok szép kezdet és zsendülő vetés fölött felhők is boronganak. Sok az aratni való és kevés az arató! Itt-ott a közöny fagya dermedt, néhol megnemértés, sőt ellenséges indulat viharfelhői gyülekeznek. Lelkészeink még sok helyt nem akarják megérteni, hogy többé nem hivatalnokok, hanem pásztorok kell hogy legyenek. Vannak iskoláink, ahol idegenkedés, bizalmatlanság, akadályozás fogadja a munkát és annak elő-munkásait. Még távolról sem vált azzá az a lelkiület egyházunk hivatalosaiban, mely ezeket a munkákat az egyház igazi, volta-képeni missziójának látja és egész szívvel odaadja magát nekik. A belmisszió valamikor azért indult meg mert úgy látta, hogy az egyház a maga munkásai által képtelen a rábízott lelkeket megtartani. A mi belmisszióink pedig annak a felismerésnek jegyében indult meg, hogy csak az egyház képes megtartani őket, ha munkásai és tagjai valóban teljeseek lesznek azzal a lélekkel, amelyet az evangelium lehel. És ez a mi egyházunk, a mi népünk életének és halálának döntő kérdése. Az Uristen előtti felelősség szent tudatában kérek mindenkit, akit illet, hogy álljon munkába a lelkek megmentéséért és ne akadályozza, hanem támogassa teljes erejéből azokat, akik dolgozni akarnak a Krisztus királyságáért ebben az egyházban. Legyen szegény és ítélet a morgolódás, a közöny, az akadékoskodás, a tunyaság közöttünk és ne találja helyét köztünk az, aki efélékkel kérkedik. Nem érünk rá az okvetellenkedésre, mert veszélyben van a ránkbizott nép lelke. Dolgozni, dolgozni, amíg nappal vagyon! ez az egyetlen lehetőség és kötelesség.

A budapesti református nagygyűlés határozatai.

A Kálvinista Világ juniusi száma közölte a magyarországi reformátusok május hó 21-én és 22-én tartott nagygyűlésének hírét. A nagygyűlés emelkedett lelkületét és mély hitét jellemzik azok a határozatok, amelyeket a hitélet, egyház-, társadalom- és iskolapolitika irányító programja gyanánt meghozott, s amelyeket érdemes az erdélyi reformátusságnak is, — legalább kivonatban — megismerni és megszívelni.

A legfőbb határozatok a következők:

„A Szentháromság Egy Örök Igaz Isten szentséges színe előtt leborulva és az Ő mindenekre elégséges kegyelmében bizakodva, minden bűnünk és gyarlóságunk bevallása mellett is boldogan és örvendező szívvel teszünk bizonyosságot arról, hogy mi ezt a magyar Református Egyházat, amelynek Isten kegyelméből tagjai vagyunk, s amely minden vészben és viharban a mi nagy Istenünk oltalma által immár 400 év óta, mint a Sion hegye megmaradt, szeretjük és szolgálni akarjuk. Történelmi hitvallásaink s különösen a II. Helvét Hitvallás és a Heidelbergi Káté mellett továbbra is megállunk s azoknak a Szentírás alapján álló igazságait élő erővé kívánjuk tenni, nemcsak egyházunkban, hanem a magunk életében is.

Igy tehát, mint a történelmi magyar Református Egyház egész szívvel és lélekkel munkálkodni kiváló tagjai, Anyaszentegyházunk történelmi Szelleme továbbépítésének, továbbá történelmi, egysége megőrzésének érdekében mindent megteszünk. S ezért kívánjuk, hogy a magyar Református Egyháznak ezidőszerint különálló életet élő részei számára a szabad egyházi, szellemi és személyi érintkezés, akár a külföldi református testvéregyházak támogatása és segítsége által minél előbb lehetővé tétessék.

Magyar Református Egyházunk iránt való szeretetünkből kifolyólag valljuk, azt is, hogy a mi Urunk, Jézus Krisztus Királysága akkor lesz igazán teljes és hatalmas magyar református Anyaszentegyházunk életében is, ha az mind külső, mind belső tekintetben a református keresztyénség ősi elvei szerint az állandó reformáció útján halad. Hogy úgy szellemben, mint szervezetben a református egyházi ideált megvalósítván, Isten dicsősége mindig teljesebb mértékben ragyogjon fel egyházunk életében.

Miután pedig református hitünk alapján valljuk azt, hogy a keresztyénség nem csak érzületet, hanem világnézet és élet-programm is, valljuk azt is, hogy Krisztus Királyságát uralomra kell juttatni a társadalmi élet területén is. Valljuk tehát, a keresztyén egyházak stockholmi világkonferenciájával együtt, hogy a gazdasági élet egész területén, minden érték felett álló

érték a lélek. Sem a tőkének, sem a gépnek prédául dobni nem lehet. Az Evangélium alapján hangsúlyozzuk, hogy igazságos gazdasági rend nem épülhet fel az egyéni haszon hajhászásának az elvén, csak csupán az egyetemes érdekeltség elvén. A gazdagok tekintsek magukat Isten sáfárainak, akik a reájuk bízott vagyonért felelősek; a talentumok forgatói ők, akik egykor azokról számot adnak. A könnyörtelen bellum omnium contra omnes (mindenki harca mindenki ellen) helyett jöjjön el a testvéri munka és kölcsönös segítség országa, mert csak úgy támadhat az a jobb társadalmi rend, amelyben munkás és munkaadó, saját feladata szolgálatával, igazi hivatást már idelenn betölthetni. A kálvinizmus, mint a világtörténelem sok tanulsága bizonyítja, a társadalmi és gazdasági élet egész rendjében, nehéz válságaiban is, nemcsak a legjobb elveket, hanem a legmegfelelőbb gyakorlati megoldásokat és módszereket tudja adni a világnak. Minden erőnkkel azon fogunk tehát dolgozni mi is, hogy a református keresztyénség erői segítségével oly tisztult közvélemény alakuljon ki, amely a keresztyén erkölcsi elvek uralmát követeli meg a társadalmi és gazdasági élet minden területén.

És, hogy keresztyénségünk szociális áldásai minél teljesebbek legyenek a leghatározottabban kívánjuk, hogy nemcsak a vasárnapi munkaszünet biztosíttassék mindenki számára, minden tekintetben, mert ez még csak emberi intézkedés lenne, hanem az összes keresztyén egyházak szeretetteljes együtt munkálásával a vasárnapnak lélekben való teljes megszentelése is, mely által igazán az Urnak napjává lenne az a nap, mely a népek mai élete mellett igen sok ember számára éppen a bűnök halmozására lett — fájdalom — a legalkalmasabb. E végből Nagygyűlésünk tiszteletteljesen, de ünnepélyes határozottsággal szól azokhoz, akiknek kezébe Isten a törvényhozás és intézkedés felelősségteljes jogát és kiváltságát adta, hogy a vasárnap áhitatát, ünnepi csendjét, nemzetnevelő és megtartó erejét ne engedjék feláldozni hamisan értelmezett anyagi szempontoknak. A törvényhozás gondoskodjék a kocsmák, mulatóhelyek vasárnapi vásárok hétköznapra tételéről és általában mindenről, mivel sok százezer család és millinyi lélek testi, lelki és anyagi romlását megakadályozhatja.

Református Nagygyűlésünk Isten színe előtt való hálával gondol vissza arra a korszakra, amikor az Evangélium diadalmas előre haladásának az élő ige hatalmas erején túl a sajtó volt egyik legfőbb eszköze s szükségesnek látja kifejezni, hogy olyan református sajtóra, amely a református gondolatot a maga tisztaságában és egyenességében a nemzeti és állami lét összes tényeiben kifejezésre juttatja, elkerülhetetlenül szükség van. Mély sajnálattal állapítja meg, hogy százezrek szelírányítása ezen a téren a történelem folyamán kisiklott a kézből s hatalmas erőfeszítéssel óhajtja visszaszerezni pozícióját.

Hálát ad az Örökkévaló Istennek, hogy ezen a fontos területen áldott és reményteljes munka kezdődött s minden református hívőnek kötelességévé teszi ezidőszerint akkora nehézséggel és áldozatkészséggel megjelenő sajtótermékeink — vallásos lapjaink és könyveink — buzgó támogatását.

Miután anyaszentegyházunk földi látható szervezetben és keretek között él, sürgősen kívánatosnak tartjuk azt is, hogy egyházpolitikája minden irányban, minden, minden veszélyre és eshetőségre készen, oly erőteljesen építtessék ki, hogy azáltal annak élete és belső békessége még az Isten ellen lázadó hitetlen korszellem mai viharai között is, mindenkor biztosítva legyen.

Miután pedig nemcsak hívő keresztyének és egyháztagok, hanem egy földi haza gyermekei és állampolgárai is vagyunk s hazánkat is hitünk által táplált világnézetünk alapján véljük a legjobban szolgálni, mindent megteszünk arra nézve, hogy kálvinizmus tiszta és nagy igazságai, országunknak úgy társadalmi és gazdasági, mint állami és törvényhozási életre is a legnagyobb áldással legyenek.

Isten színe előtt mélységes hálával emlékezünk meg azokról a drága értékekről, amelyeket az Úr Isten iskoláztatásunk egész fejlett rendszerében, önfeláldozó őseink buzgó áldozatkészsége folytán nekünk ajándékozott. Iskoláink minden tagozatához a jövőben is változatlan hűséggel ragaszkodni kívánunk és azok tovább építését és fejlesztését nemcsak református vallásunk, hanem az ősök iránt való hála és legszentebb érdekeink önként értetődő következményének tekintjük. Meg vagyunk győződve affelől, hogy az állam, amely a maga kulturájában és haladásában a református egyház fejlett iskolarendszerének áldásait évszázadokon keresztül élvezte, a mosiani változott gazdasági és pénzügyi helyzet közepette sem zárkozhatik el az elől, hogy ezeknek az iskoláknak fenntartására református egyházunkat megfelelő támogatásban részesíteni.

Mindezek után pedig, tudván azt, hogy elsősorban magunknak kell munkába állanunk, a mi Kegyelmes Istenünkhöz való buzgó fohászkodással felajánljuk magunkat az Ő szeetséges szolgálatára, hogy az Ő szent Lelkének ereje által Urunkat, a Jézus Krisztust a mi egyéni életünkben is szolgálhassuk, hogy hitünk alapján ne csak állhassunk, hanem élhessünk és munkálkodhassunk is. És midőn a mi Úrunk, Jézus Krisztusban bizakodva, Aki nekünk mind életünkben, mind halálunkban egyetlenegy fő vigasztalásunk, hisszük azt is, hogy a Mindenható Isten bennünket, azáltal, hogy kegyelmi szövetségbe felvett és református egyházunk tagjává tett, a Maga dicsőségének szolgálatára, el is választott és öröklől fogva el is rendelt. Szent fogadástétellel fogadjuk tehát, mint egyes hívők is azt, hogy mind életünkben, mind halálunkban, Neki élünk és Neki halunk, hogy szívünket mintegy megölgökölve, szent áldozatul

Neki ajánljuk fel, s hitünkkel és életünkkel, testi, lelki és anyagi javainkkal Neki szolgálunk, itt ezen a földön, ebbe a dicsőséges hagyományoktól megszentelt magyar református Anyaszentegyházban.

Református Nagygyűlésünk végezetül kéri a Hit és Szolgálat mozgalmát, hogy hitéletünk ébresztése, komoly református öntudatunk emelése és ezzel hazánk érdekeinek buzgó szolgálata végett a Református Nagygyűléseket ezután évről-évre az ország valamely városába hívja össze és rendezze meg.

Mindezek után Isten szentséges színe előtt hódolva, az Ő nagy kegyelmét kérjük, egész magyar református egyházunkra, annak vezetőire, hivatalosaira és minden egyes gyülekezetére, hazánk, nemzetünk és társadalmunk életére és könyörgünk Hozzá, hogy a magyar református anyaszentegyház életében a kálvinizmus a huszadik században megkezdődött áldott ígéretekkel teljes ébredése, jusson teljességre az Ő Szent Lelkének hatalmas munkája által, hogy mindabból, ami ennek következtében magyar református egyházunkban történik, az Ő nevére szálljon egyedül dicséret, dicsőség, tisztesség és hálaadás“

Ne a láthatókra, hanem a láthatatlanokra nézzünk.

(Dr. Ravasz László püspök prédikációja gr. Degenfeld József fölött).

Gróf Degenfeld József, a tiszántúli ref. egyházkerület főgondnoka, az egész magyar református egyház egyik legkimagaslóbb vezéralakja, meghalt. Élete és munkája követendő példa gyanánt ragyog anyaszentegyházunk minden világi munkása előtt. Temetésén, mely július 16-án ment végbe, dr. Ravasz László püspök mondta a prédikációt, szívbemarkoló módon rajzolva meg azokat a módokat, ahogyan Isten az ő választottai által építi a földön a mennyek országát.

Degenfeld József idegen származású magyar főúr volt. Valamelyik őse 1200 körül építette sásfészket Németország egyik sziklacsúcsán, amelyik alatt harsogva fut örök zúgású hegyi patak, ahová alig ér fel az ősi német erdő elaprósodott pionir serege, a sárga virágú som és ahová sasok telepednek hallgatagon, mint az örökkévalóság gondolatai a történelmek hegycsúcsain. Attól kezdve, hogy reformáció van a világon, ez a család protestáns volt. Szembe állott császárokkal és fejedelmekkel, lett üldözött vad, de várának ólomkarikás ablakain át öreg Bibliákra szűrődött a fény és a hallgatag boltok között ősi öreg zsolttárok zengettek. Nem volt németebb, nem volt protestánsabb család a Degenfeld Schombergnél. Németsége

és protestantizmusa sors, átöröklés, véralkat, történelmi végzet és történelmi kiváltság volt számára. Halottunk nagyapja került Magyarországra. Körülvette egy láthatatlan erő, a magyar lélek reformáló ereje, amely benne él e földön fűben és fában, tárgyokban és lélekben. Küzdött-e ellene vagy nem, ma már nem tudom. De a láthatatlan erősebb volt, mint a látható, az unoka már vérbeli magyarrá lőn, akinek hallgatag, határozott, kemény természete, világtól elzárt belső embere magyarabb lőn az Árpáddal bejött hadnagyok ivadékainál. Milyen mélyen, milyen némán szerette ezt a földet, elvesztése micsoda fájdalmat okozott neki! Létének gyökereit támadta meg, élete törzsét hosszában nyilalta át, mohos, kerges, görcsös külseje alatt legnagyobb kinként fájt benne a legnagyobb magyarság. Életfájának apró, halvány leveleit, gyötrődött mosolyok avarjaképen hullatta alá, mint magányos helyén zúgatta a történelem szele. Keressük meg e ravatalnál a magyar élet, a magyar igazság és a magyar fájdalom láthatatlan erőit és hitünk karolja át és ajkunk csókolja meg. Nevezzék suhanó árnyéknak, költői ábrándnak azok, akik nem értenek minket, nekünk fájó, örök valóság, szent hegy, ahova megérkezünk, mint családott, kifosztott Grál lovagok, hogy rejtett kincsünket megtaláljuk, véres koronánkkal megkoronázhassuk. Degenfeld Schomberg gróf idegen neve mögött találjuk meg és köszöntsük a vérünkéből való vért, a lelkünkéből való lelket, a magyar faj hódító erejét.

Ő volt ennek az országnak egyik leggazdagabb főura. Vérébe átömlött Magyarország legelőkelőbb családjának vére, gyermekálmaiba saját erdei zúgtak, kenyerét beláthatatlan búza-földei termették, borát saját szőlőkertjének térein szürte. Váltott lovai órák hosszáig vágatva vitték egyik majorjától a másikig és az ország egyik leggazdagabb főura, az ország leg-egyszerűbb embere volt. Tudott bővölködni és szűkölködni, ismerős volt a jóllakással és éhezéssel. Családi ékszereivel beborithatta volna magát és úgy öltözködött és járt-kelt közöttünk, mint egy falusi pap. Egyszerűsége nem cinizmus volt, nem is stocizmus, hanem egy láthatatlan erő: a magyar kálvinista puritanizmus. Láthatatlan, magasrendű, belső életstílus, amelyik egy mély lelki vonást árult el. Úr akart lenni az anyagi javak fölött, nem akart rabul esni e világ hiúságainak, idegen volt tőle e világ minden szépsége és csábítása, felette állott a gazdagságnak és ezért felette állhatott a szegénységnek is. Meglátta azt, ami az Isten világában legelőkelőbb, a *zarándok ember egyszerűségét*. Meglátta azt, hogy Isten a lelket nézi; embernek lenni a legnagyobb méltóság, a jellem belső erői egyetlen ékesség és legmagasabb distinctio. Olyan hadvezér akart lenni, akit nem formaruhájáról ismernek fel, hanem erejéről, gondolkodásáról, hadvezéri lelkületéről és hadvezéri tényeiről. Nem szerette a dekorációt, belső, lelki valóságra nézett. A léleknek ezt a belső puritánságát, kálvinista egyszerűségét, ezt

a láthatatlan királyi köntöst fedezzük fel rajta és hódoljunk neki.

De egyszerűségében is ne a láthatóra, hanem a láthatatlanra nézzünk. Minden egyszerűsége és igénytelensége mellett is ki ne ismerte volna fel benne a nagy urat, a vezért? Kálvin mondja az *Institutióban*,¹ hogy a királyok fiai bizonyára valami kiváló jeggyel megkülönböztetve születnek, mivel az Isten segíteni akarván, gyakran felruházta hősi természettel azokat, akiket uralomra rendelt. Alig van ember, akiben annyi született méltóságérzet lett volna, mint Magyarország legegyszerűbb emberében. Ki mert volna vele pajtáskodni, ki merte volna neki a legelső embereknek kijáró tiszteletet meg nem adni? Ki érezte valaha azt, hogy egyszerű külseje és egyszerű életmódja kárára van annak a tekintélynek, annak a méltóságnak, amit egyénisége és hivatali állása hordozott? Olyan incognitóban járt mindig, amelyen átrezgett a láthatatlan belső: előkelő vezéri személységnek tiszteletet parancsoló méltósága és ereje. Mi volt ebben a férfiúban, hogy mindenki felállt előtte, mindenki tisztelettel vette körül és mindenki meghajolt előtte? Az a láthatatlan jegy, amelyre Kálvin céloz, belső emberének grand seigneuriai volta, az igazi úr, aki szellemi és erkölcsi erejénél fogva fölötte áll környezetének, akármilyen környezetbe kerül.

Ha közelebbről nézzük belső emberét, különös élességgel látjuk rajta egyéniségének parancsoló, autokrata természetét. Késő öregségéig vasbottal sétált; valahogy ez talált egyéniségéhez. Szerette a vasnak keménységét, súlyát, erejét és hidegségét, mert kemény, súlyos, erős és hideg volt, *vasból való volt* keze is. Szerette megfogni a gyeplőt, szerette négyesfogatát maga hajtani; minél keményebb akaratot tört le, minél erősebb szenvedélyek felett uralkodott, annál inkább nőtt biztonsága és ereje. Próbálta volna őt akár erőszak, akár hízogó mosoly, akár agyafurt csel kimozdítani vagy megtéríteni? Akarata acélpályán rohogott előre. Jaj volt annak, aki előle nem tért ki. Akár mint főispán, akár mint főgondnok, családfeje vagy gazda, ő parancsolt, neki volt akarata, neki volt programja. Lassan, biztosan határozott, kivitelben mérhetetlenül szívós volt, nem kereste, de nem kerülte az összeütközéseket s a végen mindig ő került ki győztesen. Érzelmi mozzanatokot sohasem engedett szóhoz jutni, hideg fővel, biztos szemmel, erős kézzel vezetett minden hajót, amelynek kormányosa volt. Egész egyéniségét dobta mindig a mérlegre. Elhatározásai lelkiismerete mélyéről támadtak és elhatározása mellett mindig megmaradt. A kálvinizmusban mindig van egy kis stoikus keménység, mint a két ötvényben jó adag vas és szén keveredett el, amiből az acélos elem támadt. — Hatalmas kezével belenyúlt a darázs-fészekbe, szétválasztott fagyos jégkoloncokat s mint egy új Mucius Scaevola, belemarkolt az égő paráztsba is. Sohasem

¹ *Institutio* 1559. II. 3. 4.

ejtett el semmit, amit egyszer megfogott és mindig megragadta azt, amit meg kellett fognia. De ebben a parancsoló, kemény természetében ott tündöklök láthatatlanul, szép magyar és kálvinista vonása, a *törvénytisztelet*. Autokrata volt — az *autonomia keretei között* és szabályai szerint. A törvény eszköz volt neki, amellyel a felsőbb akaratot úgy hajtotta végre, mintha saját kényúri akarata volna. De a törvény határ volt neki, amelyen túl sohasem ment, még ha belső világa összeroppant is. Jaj volt annak, aki szembekerült vele, mikor ő a törvény alapján állott, de nincs az a büvkör vagy asylum, amelyik jobban megvédett volna bármely menekülőt, mint aki vele szemben a törvény alapjára helyezkedett. Törvénytiszteletből származott ereje, de törvénytiszteletből származtak életének korlátjai is. — Kormányzásában, magatartásában megtalálta a jogrend, az egyetemes törvényesség, a kialakult és tételes közakarat láthatatlan erőit s mint egy római praetor mozgott biztosan közöttük. — Közéleti, vezéri stylusa a patriarchalis elemet átdolgozta és kialakította a jogi status ideális keretei között.

A nagy tiszántúli kerületnek, azután az egyetemes magyar református egyháznak adminisztratív kiépítésében oroszlánrésze van. Ezt a sokfelé tagolt, más-más lélekkel bíró egységekből álló nagy testületet az ő akarata hálózta be motorikus pályákkal és ő parancsolt idegdúcainak. Egész tipusa így lett magyarrá és egyben antiikká. Az ő tarsolyában is volt néhány sárga pergament levél, amelyet Verbőczy írt és egyenesen neki írt, a magyar jogéletnek egy pár testamentumlevele, amelyre minden nagy magyar kormányzónak és bírónak élete művét vissza lehet vezetni, mint a diplomok stylusát arra az okmányra, amelyet fundamentumába az alapkövetéltkor elhelyeztek. Szép, nagy ívű, szinte páratlan jogfejlesztő és jogalkalmazó pályafutásában lássuk meg ezt a beláthatatlan királyi okmányt, amelyen a magyar nemzeti génusz pecsétje ég és a magyar történelem áldása terjeng.

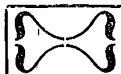
Úgy érzem, hogy az eddig felfejtett szálak maguktól keresik a találkozást és új, ékes ornamentikába szövődnek. Ezért kell most egyéniségét a maga egészében is tekintenem. Degenfeld József életének és művének láthatatlan vonalai egybeszővődve mutatják nekem a *református embert*, aki tündöklően puritán, méltóságos, erős és törvénytisztelő, más szóval mondva el, Isten kezében magát eszköznek érző, aki szabad ettől a világtól, mert útjai fölött Isten eleve elrendelése határoz. Innen, az eleve elrendelés mélységeiből érkezik meg minden igazi református magyar ember. Egyedül Istentől fél, egyedül neki számol. Végig megy a világon, örök idegenségben, de örök határozottságban. Zarándokember, aki ideig-óráig vonul át a földi világ szépségei, árnyékai, kísértései és csalódásai között. Nem tér le, nem kapkod, nem siet és nem ámolyog. Mindig egyenletes, mindigcélutatos, sohasem ötletszerű. Az isteni esz-

köz nem lehet játékszer, nem is öncél. Nem mulatságból él, de nem is támaszkodik a véletlenekre. Nincs benne az élet rablólovagijából, vagy kéjutazóiból: zarándok, akinek céljai vannak. Minden akadálytól erősebb lesz, minden próba áldás, minden lépés a cél megközelítése. Nem a siker, nem a győzelem, nem a nyereség vezeli, hanem, hogy elvégezzen egy küldetést. A sikerért Istené a dicsőség, próbában, akadályban tőle jó az erő, bukásból, áldozatból, ügyére térül előmenetel. Árva, zordon lelkét elborítja a tűnő világ örök szomorúsága, de e bánat fekete hamuján átalizzik isteni küldetésének égi lángja. Így jött közénk Degenfeld József fiatalon, ifjúsága, ereje teljében. Így járt közöttünk egyszerű nagyságában, örök ismeretlenségében, magába zárkózottságában, küldetésének tiszteletet parancsoló erejével és jegyével. Így megy el tőlünk, fehér hajjal, görnyedt háttal, hosszú, csendes léptekkel, mint egy útrakelt kőszobor. Távozó alakjára ráhintjük köszöntésünk rózsaleveleit, eltűnő alakja után szórhatjuk a hála és elismerés babérágait, ő vissza sem néz, a megtett kölelesség zord, de kiengesztelő fenségével tűnik el egyre növekvő alakja az örökkévalóság kárpitjai megett. Hallgatagon nézünk utána és neve legyen hálaadás, példája fogalom, emléke szívünkben égő fényírás: ez illik azokhoz az emberekhez, akik Isten megtestesült gondolataiképpen mennek át közöttünk.

De Degenfeld József nemcsak magyar református ember, hanem magyar református *egyházi* ember is volt. Nem lehet az ő nevét úgy említeni, hogy ne gondoljunk a magyar református egyházra és sohase említettessék e földön a magyar református egyház neve anélküli, hogy hű szívek az ő nevére ne emlékezzenek. Ez a magyar református egyház nem egy világtörténelmi véletlennek, félreértésnek, nem egy nemkívánatos kilengésnek ideig-óráig tartó eredménye. Ez a magyar református egyház Istennek terye, véres és dicsőséges intézménye arra, hogy ezen a földön a Krisztus királysága alapot vegyen, meggyökerezzen. Fölséges módszer Isten kezében arra, hogy a magyar nemzetből csodálatos erőket termeljen ki, alvó dicsőségeket és szépségeket ébresszen fel, szüntelen alkalom arra, hogy ezt a magyar népet bensőbbé, keményebbé, hívőbbé, lelkesebbé tegye. Jókedvűnek nagy ajándéka, amellyel ezt a népet itt ölébe veszi, térdére ülteti, lábai előtt szemével tanácsolja, gondolataival neveli és ezt a véres, nagyszerű magyar történelmet átszövi szent keze titkos jegyével. A Degenfeld József élete is aranyszálú, drága arabesk a magyar történelem csodálatos szőnyegén. Egy a sok közül, de nekünk az, amely ennek az emberöltőnek legtöbbit és legszebbet beszél. Ennek az arabesknak aranyszála átszövődik minden falusi iskolán, minden presbiteriumán, gimnáziumokon és főiskolákon, egyben megtartja és megszabja a debreceni egyetem belső alkatát és szála úgy vész el az örökkévalóságban, mint az örökkévaló-

ságból érkezett. Most ott állunk, ahol szemünk elől eltűnt ez a szál. Ne azon sírjunk, hogy elmetszetelt, hálákkal áldozunk azért, hogy ide érkezett és történelmünkön átszövődött. Felejtjük el mindazt, ami egyéniségéből földi és emberi volt. Maradjon a mienk örökre, amire életét Isten méltóztatta és amit általa tett mindnyájunk életében. Bölcs előljáró, áldott példaadó, szolgatársunk és vezérünk. köszöntenek téged azok, akik részesek a te szolgálataidban, akik részesek szenvedéseidben és egykor részesek kívánnak lenni dicsőségben.

Ne a láthatókra nézzünk, hanem a láthatatlanokra, mert a láthatók ideig valók, a láthatatlanok pedig örökkévalók. E virágok elhervadnak, a koporsó érce megavul, szétomlik a porladó tetem, új utód áll a kidőlt helyére, síró gyermekek és unokák, megsiratott nagyszülőkképpen egykor melléje temetkeznek. Elporhadhat ez a templom, belepheti a puszták homokja a legszebb magyar sphynxet, a debreceni kollégiumot: *Jézus Krisztus tegnap és ma és mindörökre ugyanaz!* Amit a Szentháromság egy örök Isten tett ennek a léleknek a teremtésével, megváltásával, ami áldást és erőt mutatott kiküldetésében, ami dicsőséget jelent ki teste fellámasztásával és lelke megkoronázásával, egyszóval amit Isten tesz az ő anyaszentegyházában, a lelkeken és a lelkek által itt a magyar földön és bárhol a világon, az nem mulik el soha, mert *a láthatatlanok örökkévalók!*

Az Ige fényénél.

Segítség.

Péter pedig monda Ezüstöm és aranyam nincsen nékem; hanem, amim van, azt adom néked: a názárethi Jézus Krisztus nevében, kelj fel és járj!

Apost. Cselekedetei 3°.

Közeledik az iskolai év eleje s így újra fölvetődik a főiskolai diáknyomor kérdése. Milyen feleletadásra, tettekre ad alkalmat, mi a kérdés igazi, becsületes gyökeres megoldása?

Az bizonyos, hogy alig van kisebbségi életünknek kevésbé rendezett ügye, mint a főiskolai diákok anyagi, szellemi helyzete. S ami még szomorúbb és lesújtóbb nincs még egy olyan ügy, mellyel szemben az erdélyi magyar intelligencia alávalóbb magatartást, elsősorban hihetetlen közömbösséget vagy cinikus nemtörődömséget tanusítana, mint épen diákjaink élet- és tanulmányi lehetőségeivel szemben. A nyomorúság, a a szükség pedig itt oly mérhetetlenül nagy, hogy Isten akarata szerint a halálfélelem szent komolyságával kellene mindannyiunknak felelősséget éreznünk minden olyan ifjú életért,

mely arra hivatott, hogy jelenünket, s jövődönket hordozza.

Mert ifjúságunk ma nem Isten dicsőségét hordozza, hanem népünk minden szükségét, baját, testi-lelki nyomorúságát. Népünk magatartásával arra ítéli, halálra itéli, amellyel ő maga haldoklik. Az ifjúságunkkal való nemtörődés, cinikus közömbösség ugyanilyené teszi ifjúságunkat. A segítség, amivel megint próbálkozunk: mulassunk, hogy egyetemi hallgatóink élni tudjanak s mulassunk velük együtt — a magyarság életének szegénybéljéhez s nem méltó az ilyen alamizsna ahhoz az ifjúsághoz, melynek a jótékonykodás és ilyen jótékonykodás dögletes illatát kell éreznie a pénzen ahelyett, hogy éreznie: a magyar intelligencia tudja kötelességét ifjúságával, faja virágjával, élő, eleven jelenével s jövődjével s önmagával szemben; a magyar intelligencia ebben a nyomorban is áldott, megalázkodott, Istennek engedelmeskedő odaadással nyújtja segítőként azok számára, kiket Isten reábizott, — nem azért, hogy érettük s javukra (?) mulasson, hanem áldozzon, lemondjon. *Élet és jövődő csak áldozaton és szenvedésen alapulhat* — ez Isten törvénye. A segítség szokásos módján, ne felejtünk el nemcsak méltatlan alamizsnát, nem vérverítéken s a munka veritékén, hanem *a mulatás izzadtságán szerzett alamizsnát* adunk tovább, *egy lelkiületet, érzületet*, mely a maga felelősségérzetét s áldozatát ilyen festett rongyba öltözteti.

S ez a kérdés megoldása megítélésének kulcsa: nem is az a fontos, hogy ilyen utakon úgysem lehet igazán segíteni, hanem az a fontos, hogy egy ilyen lelkiületet, érzületet, róluk való bizonyágtételt adunk tovább — bizonyára *tanulsgul s példaképül*. Van-e lelkünk ezt tenni? Ifjúságunkban egy új gerinces, öntudatos, életerős, diadalmas életet élő lelkes magyarságnak kell jönnie! Viseljük-e a felelősséget azzal szemben, hogy akár tudatosan, akár léha önkéntelenségből a régi magyarhalál karjait nyújtjuk segítségül?! Alamizsnát jótékonykodást, jótékonycélú mulatságokat lehet-e és szabad-e úgy rendeznünk, hogy ezzel a magunk részéről a nyomorúság igazi terhét végkép letegyük? A lelkiület is, az érzület is, a módszer s az eszközök is diszkreditálták eddig magukat: hát akkor miért nem eszmélünk Istennek a diszkreditálásban is felragyogó tiltó kijelentésére s miért nem eszmélünk a magunkban s ifjúságunkban is benne sejtő emberi méltóságra?! Miért nem látjuk az egyedüli segítséget?

Primitív, kezdetleges faji életünkben csak úgy, mint az őskeresztyénység idejében Isten *egy* segítséget ad, ha azt elfogadnók alázatosan a magunk számára, akkor halálos szent komoly felelősség érzettel mindent adnánk, illetve azt adnánk, amire *igazi* szükség van, ami a *nyomornak megfelelő segítség*: „Ezüstöm és aranyom nincsen nékem; hanem amim van, azt

adom néked : a názárethi Jézus Krisztus nevében. kelj fel és járj!" Nekünk anyagiakban több van, mint Péternek, csak lelkület kellene : a Jézus neve, hogy áldozatunk segítség legyen.

Járosi Andor.

H I R E K.

Az erdélyi református egyházkerület közgyűlése. A közgyűlés mindenkor kiemelkedő eseménye egyházi életünknek. Ilyen időkből, mint amilyenek a maiak, különösen a megoldásra váró problémák, fontos közügyek, súlyos kérdések kerülnek eldöntésre a tárgyalóteremben; kedves viszontlátások, baráti találkozások történnek a tárgyalóterem kívül. Csupa érdekesség — a gyűlések fárasztó munkája dacára — a közgyűlés néhány napja. Az idei közgyűlést eredetileg július 23-ra tűzték ki; de akkorról a Ferdinánd király halála miatti országos gyász miatt elhalasztódott s csak augusztus 13-án jöhettek össze az „atyák és a vének” hogy meghányják-vesék az anyaszentegyház ügyeit. A gyűlés első napján dr. Makkai Sándor püspök széles koncepciójú püspöki jelentése állott az érdeklődés középpontjában. A tárgysorozat további pontjai körül az egyházkerületi közügyigazgató lemondása; theologiai tanszékek betöltése; az egyházkerületi nyugdíjszabályzat; a tanítók fizetésrendezése és a székelyudvarhelyi kollégium tanítóképzőintézetéé való átalakítása váltottak ki nagyobb figyelmet. A második napon, augusztus 14-én, vasárnap, az ifjú lelkészek felszentelése ment végbe

a Farkas-utcai református templomban s ugyanott délután gyönyörű templomi hangverseny volt. A harmadik napon egy egész délelőttöt igénybe vett a lelkészképzés reformjának egy előre elkészített bizottsági javaslat alapján való megtárgyalása.

Az egyházkerületi közgyűlési választások. A közgyűlés első napján megejtett választások eredménye a következő: Generális direktorra választották a lemondott Nagy Elek helyébe Kádár Géza zilahi református lelkészt, világi főjegyzővé dr. Szele Bélát. Egyházkerületi lelkész aljegyző lett Hegyi Péter, világi aljegyző dr. Balogh Elek. Egyházkerületi ügyész dr. Visky László, tanácsbírák dr. Gönczy Lajos, Hegyi Péter, Hegyi András, Péter Károly, dr. Árkossy Jenő, Tőkés József és Vajda Ferenc, a világiak közül dr. Kovács András, Szabó András, dr. Tusa Gábor, Mester Mihály, dr. Martonossy György, Kendeffy Lajos és dr. Kristóf György. Igazgatótanácsosok lettek a lelkészek közül: Jancsó Sándor, Vásárhelyi Boldizsár, Kiss Albert, Kiss Lajos, dr. Tavaszy Sándor. Világiak gróf Bethlen Balázs, Kispál László, dr. Sárkány Lajos, gróf Bethlen Pál, gróf Vass Béla. Tanártagok: Kovács Dezső, Fejes Áron, póttagok Farkas

Jenő, Hegyi Péter, dr. Vékás Lajos, dr. Bene Ferenc, Csulak Vilmos. Legfőbb bírósági tagok: Ignác László, dr. Bene Ferenc, dr. Garda Kálmán, Vajda Ferenc, Kovács László és Nagy Endre. Teológiai előjáróságok lettek: Vásárhelyi János, Vásárhelyi Boldizsár, Kovács László, Hegyi András, Kósa Mihály, Kovács Dezső, dr. Vékás Lajos és Bene Ferenc. Az egyházkerület kolozsvári leányfőgimnáziumához megválasztották főgondnoknak gróf *Bánffy* Miklóst, gondnokká dr. *Vékás* Lajost. Előjárósági tagokká a lelkészek közül Kovács Lászlót, dr. Gönczy Lajost, Madaras Endrét, a világiak közül dr. Szöllösy Jánost, női tagokul báró Huszár Pálnét, dr. Makkai Sándornét és dr. Müller Hermannét.

A közgyűlés humora. A lelkészképzés reformja hosszas vita tárgyát képezte a közgyűlésen. A közgyűlési tagok egy tekintélyes csoportja annak a nézetének adott kifejezést, hogy kívánatos volna, ha a teológiai elsőrendű mintagazdák kerülnének ki az életbe. Egyik illusztris és ékesbeszédű felszólaló avval érvelt, hogy miután Jézus tanítványai is foglalkoztak halászattal és mégsem váltak szegényekre a teológiának, illő, hogy a mai teológusok is értsenek a gazdaság különböző ágaihoz, állattenyésztéshez, mezőgazdasághoz, gyümölcsneveléshez. — Csak aztán úgy ne járjanak — szölt közbe valaki, aki nyilván nem lelkesedett a gazdasági ismeretekért, — mint Noé a szőlővel, vagy Ádám az almával.

*

Ugyancsak a lelkésznevelés kérdésével kapcsolatban fordult elő, hogy a bennlakási szabályzatnak azt a pontját, mely szerint az ifjaknak az esti lámpoltás után aludni kell térniök, kifogásolták, képtelennek minősítve a kivánságot, mert az alvást megparancsolni nem lehet; akkor alszunk el, amikor ránk jön az álom. Csak azt lehet elrendelni, hogy lefeküdjének az ifjak, de hogy alszanak-e, az saját ügyük. A közgyűlés, nehogy az ifjaktól lehetetlen dolgot kívánjon a bennlakási szabályzat, a módosítást elfogadta. A teológusoknak tehát este le kell feküdniök, de az alvás nincs kötelezővé téve.

A magyar zene hódítása. A „Cleveland Newo” érdekes hirt közöl a magyar zene sikeréről Amerikában. Cleveland városában hetenként „nemzeti” koncerteket rendeznek, a város egyik nagy parkjában, az Edgewater parkban. Az első ilyen koncert programja magyar szerzők műveiből állott, amelyeket a clevelandi symphonikus zenekar adott elő, Horváth Ilona bevezető szavai után. A lap híradása szerint ezrével foglaltak helyet az emberek a zenekar körül s a forgalmi rendezőknek több mint 2000 autó elhelyezéséről kellett gondoskodniok. Legnagyobb tetszést Liszt „Liebestraum” c. műve ért el.

Az 5. Európai keresztény szövetségi konferencia. Az 5. európai keresztény szövetségi konferencia aug. 8–14. napjain folytak le Budapesten. A konferencia külföldi előadói: Ernst Modersohn, Jakab Kroeker, James Kelly, Max Monsky, John Pollack és Gusztav Schüman voltak; a magyar nyelvűek közül dr. Szabó Aladár és Kecskeméthy István nevét jegyezzük fel.

Levél a július 15–22.-i révi ifjúsági konferenciáról.

Az elégedetlenség századában, a sok lelki „nincs”-nek és „nem”-nek birodalmában olyan jól esett az a pár, megelégedett óra a révi nyári diákkonferencián, ahol igennel felelt a lélek Jézus parancsolataira. Boldog oázis volt ez a kis község a lelki pusztaság közepén, ahol a szebb jövő zöld színe díszlett és Isten országának a kútja fakadt meg az ártatlan gyermekszívekben.

Ennek a negyedik nyári vallásos összejövetelnek a hatása, értéke, munkája és áldása — összetetten megelégedett, eredményes és jóságos volt. Az anyaszentegyház kifáradt tekintete megpihent a jövő reménységén, mikor ifjainak Istennek tetsző munkájában együtt verejtékezett és gyönyörködött. A társadalom biztos zálogot nyert a lelkes csapat fogadalmában, mikor a Krisztus zászlója alá sorakozott. Az ifjak életükből nyolc teljes napot áldoztak egészen a jó Isten üdvtervének. A vendéglátó faluban a jó példaadás nyomában megjelent a békesség, a szeretet, kálvinista anyaszentegyházunk becsülete és tisztelete és elindult tovább az Isten országa felé vezető úton. Isten hozta össze a konferenciát és áldás volt a munkája.

*

Mondjuk: nyolcvan ifjú volt jelen, javarészt középiskolás korúak. Aki nem tudja, mi egy ilyen konferencia, azt mondaná: Szóval nyolcvan vásott, rossz gyermek. De azok a gyermekek, akik már természetöknél fogva — hogy úgy írjam — rakoncátlanok, ketten rosszak, hárman gonoszak, többen esetleg veszedelmesek az életben; itt a konferencián jellemet cseréltek, egyedül hallgatagok voltak, ketten segítették egymást, hárman szelidebbek voltak és többen Istent dicsérték énekben és imádságban. A konferencia ideje alatt nyolcvan ifú között hiányzott a hazugság, a rossz indulat, kapzsiság, hitványság s megjelent az őszinteség, szívesség, adakozás és az Erény. Istenem, ha én az én földrajz órából egy félórát nem az óralopással, vagy a kiszökéssel tölteném el, hanem kezemből ilyen márványlelkek kerülnének mind, milyen tömören és éle

sen tudnám a lelkekből Krisztus megváltó arcát kifaragni a studiumok alatt.

*

Az ifjúsági konferenciák munkarendje nyugati minták szerint úgy volt beosztva, hogy a reggeli bibliaköri munka után morális értekezletek voltak az érettségnek megfelelő hármas csoportban, azután előadások következtek nyolctól egyig. Délután pedig szociális tárgyú konferenciák következtek, majd csendes órák, míg a napi programot az esti áhítat fejezte be. Itt egy pár — szerintem — fogyatékossgot kell tanuságképen leírjak az őszinteség parancsa szerint. Ugyanis a munkarend tulzsufolt s inkább a fáradságot és unottságot váltja ki, mint azt, amire törekszik. Reggeli nyolctól egyig mozogni vágyó gyermekeket egy helyhez kötni meggondolatlanág, mert előbb a figyelmetlenséghez (úgy kb. 10 óra tájban) vezet, majd csendes, vagy hangosabb elszendergéshez visz (úgy kb. félegykor); egészben pedig közel a veszély, hogy profanizálja az eredményt. A munkaprogramot ügyesebben kell a jövendőben beosztaniok a rendezőknek. Az általános előadásokon bemutatott arcképek sem felelnek meg a követelményeknek. A hallgató ifjúságnak heterogén összetétele 11 évtől 26 évig nem engedi meg, hogy általános épüléssel lehessen köztük egy előadást tartani a szeszélyesen összeválogatott témákról. Ebben a tekintetben csak két előadás ütötte meg az elégséges mértéket. Itt az előadásokat két csoportba osztanám, a kisebbeknek tanulságos példákkal és történetekkel aláfestett, erkölcsöt erősítő ciklust ajánlom (engedelmesség, imádkozás, becsületesség stb.); itten a morális témák körül kell értelmünknek megfelelő történelmi és irodalmi példaként felsorakoztatni. A nagyobbaknak inkább lehet egy pontból kiindulva oda visszatérve egy zárt ciklust előadni egy tervszerű program szerint.

*

Az elsoroltak — csak a keretnek gyengeségei és repedései voltak — de a lényeg — a belső — mint azt első soraimban szemléltettem épületes, tartalmas, Istennek tetsző kép és munka volt. Illesse tisztelet azért Dr. Imre Lajos professor áldások munkáját, ki világos és élőpéldaadás volt magatartásában és cselekedeteiben. Köszönet illeti a sorokban is a vendéglátó, szíves gazdákat, kik fáradságot nem ismerve tették a konferenciát felejthetlenné és pedig Kulcsár András,

Vargha Gedeon, Csernák Béla lelkész aaf. és Dr. Szeghalmi Sándor ügyvéd aát, az ifjúságnak önzellen barátjait. Köszönjük a révi gyülekezetnek és polgárainak jó szívét, melyen meg-nyugszik a jó Isten áldása is!

*

És még valamit. Volt a konferenciának egy ilyen fejezete: „Tanárim és Én“ Itt is egy pár olyan dolog ragadta meg a lelkemet, mit feltétlenül leszeretnék írni. Tudniillik, amilyen szívesen kitakarítottak reggelre a nagydiákok — minden kérés vagy kívánság nélkül a vezetőknek a ruháit, cipőit — volt elég bátorságuk, hogy épen olyan őszintén feleljenek meg a feltet kérdésre. Itt sorra pattantak fel a tanítási rendszerünk fogyatékoságai. Az ifjak kifogásolták, hogy a tanárok nem haladnak a korrall. A rádió és világháború után a tanárok ott baktatnak, ahol Mária Terézia idejében haladt az oktatás. A tanári szoba levegője, más mint a diák szobái — két idegen világ, ahol hiányzik a Krisztus munkája a szeretet közösségében s a két ellentétes világot valami mélység választja el. A növendékek elpanaszolták, hogy a tanárok nem foglalkoznak a lelkükkel, így ők inkább a barátoktól tanulnak meg mindent, de különösen rosszat (cigaretta, éjjeli élet — ponyva irodalom). A tanárban nem találják fel a barátot, a testvért, az édesapát — hanem egy idegent, ellenséget vagy bűneiknek őset látják benne, aki állandóan ellenük tör. Tehát annyi volt a panasz és oly kevés volt a megelégedés, hogy ez a konferencia a maga döbbenetességében is igen tanulságossá vált. Tanulság pedig az, hogy a tanítási rendszerünket komoly, modern alapokra kell fektetnünk és a bibliaköri nevelői munkából, minden tanárnak ki kell vennie a maga részét. Ebben a tekintetben sürgős intézkedések kívánatosak, mert gyermekeink Jövendőjéről — iskolánk eredményes munkájáról — anyaszentegyházunk kegyelmi kincseiről van szó!

*

Nincs helye és formája annak, hogy bővebben és színe-
sebben írjuk le a tisztán meglátott dolgokat. Csak összeadom még azokat a tapasztalatokat, melyek termékenyek lesznek a jövőben. A bibliakörök megszervezése, az ifjúság evangeli-
zálása a legboldogabb egyházi munka kell legyen, amire semmi áldozatot sem szabad sajnálni, mert az már átvissz a jó Isten üdvtervéhez. A konferencia áldását mindnyájan érez-

tük s határozottan merem állítani, hogy soknak az életére döntő befolyással bírt — legalább az enyémre — igen! A tapasztalatok összege pedig egy kép! Ime. A konferencia végén halt meg Őfelsége, I. Ferdinánd. A hívétel napjának estéjén a csendes óra alatt egy ártatlan fiú így imádkozott: „Istenem, jó Atyám, Te a mai napon nagy csapást zudítottál egy népre, meghalt a feje, a büszkesége, a királya. Én imádkozom ezen estvéli órában ezért a román népért, vigasztald meg, szárltsd fel könnyeidet, könnyítsd meg a szívét és legyen meg a Te szent Akaratod! Most és Mindörökké! Amen!” A gyermek önkéntelen imádsága a közeli, örök békének angyali üzenete volt az Isten országából. Egyik testvér imádkozik a másik testvéérért. „Uram, nagy a Te hatalmad!”

Dr. Lévai Lajos
ref. koll. tanár.

